

**ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการขอรับทรัพย์สินและขอคืนของกลางตาม
พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507¹**

ปิยธิดา แก้วประสิทธิ์²

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการขอรับทรัพย์สินและขอคืนของกลางตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย ประวัติ แนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับการขอรับทรัพย์สินและขอคืนของกลาง ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสงวนและคุ้มครองทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งเป็นสมบัติของแผ่นดิน อันมีแนวคิดที่ว่าป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต ทั้งยังเป็นแหล่งวัตถุดิบของปัจจัยสี่ ขณะเดียวกันทรัพยากรป่าไม้เป็นสาธารณสมบัติร่วมกันของมหาชน รัฐในฐานะตัวแทนของประชาชน จึงมีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันเป็นไปตามทฤษฎีทรัสต์ เพื่อมหาชน และก่อให้เกิดหลักการป้องกันและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้แก่ประชาชน จากแนวคิด ทฤษฎีและหลักการดังกล่าวนำไปสู่การบัญญัติกฎหมายป่าไม้ และกฎหมายป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งในเรื่องการรับทรัพย์สินเป็นโทษทางอาญาสถานหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 โดยมุ่งประสงค์บังคับเอากับตัวทรัพย์ ส่วนการขอคืนของกลางเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดทางออกแก่เจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริง ที่ไม่ได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด สามารถร้องขอคืนของกลางตามที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ เพื่อมิให้มีการละเมิดสิทธิของเจ้าของที่แท้จริง ดังคำกล่าวที่ว่า “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” ซึ่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ มีการบัญญัติเรื่องการรับทรัพย์สินที่แตกต่างกัน จึงทำให้มีผลต่อการขอคืนของกลางแก่เจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริง โดยเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของจำเลยเป็นการกระทำความผิดเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ซึ่งทำให้การบังคับใช้กฎหมายขาดประสิทธิภาพและไม่เป็นธรรมแก่เจ้าของทรัพย์สินได้

จากการศึกษาทำให้ทราบว่ากฎหมายเกี่ยวกับการขอรับทรัพย์สินและขอคืนของกลางตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มีความแตกต่างกัน อีกทั้งไม่ครอบคลุม ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนด้วยกันหลายประการ ซึ่งสรุปได้ ดังต่อไปนี้

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่องปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการขอรับทรัพย์สินและขอคืนของกลางตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์สุเมธ จานประดับ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์จุฑามาศ นิสารัตน์ และรองศาสตราจารย์เรืองยศ แสนภักดี

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประเด็นปัญหาที่หนึ่งเกี่ยวกับการขอรับทรัพย์สิน ซึ่งการขอรับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 กำหนดไว้ในมาตรา 74 บัญญัติว่า “บรรดาไม้และของป่าอันได้มาหรือมีไว้เนื่องจากการกระทำ ความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้และสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ และสิ่งอื่นใด บรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้ามที่มีไว้ เนื่องจากการทำความผิดตามมาตรา 53 ตริ ให้รับเสียทั้งสิ้น” และมาตรา 74 ทวิ ที่บัญญัติว่า “บรรดา เครื่องมือ เครื่องใช้ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะ หรือ เครื่องจักรกลใด ๆ ซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการ กระทำความผิดตามมาตรา 11 มาตรา 48 มาตรา 54 หรือมาตรา 69 ให้รับเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่” ส่วนการขอรับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติ ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 กำหนดไว้ในมาตรา 35 ที่บัญญัติว่า “บรรดาไม้ของป่า อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ อาวุธ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะ หรือเครื่องจักรกลใด ๆ ที่บุคคลได้มาหรือได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือมีไว้เพื่อใช้กระทำความผิด หรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดตาม พระราชบัญญัตินี้ ให้รับเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาศาลหรือไม่” วรรคสองบัญญัติว่า ให้พนักงานอัยการร้องขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง และเมื่อพนักงานอัยการได้ร้องขอต่อศาลแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปิดประกาศ ณ ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการกำนัน ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดเหตุ...” จะเห็นได้ว่าจะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ไม่ได้กำหนดให้ พนักงานอัยการดำเนินการดั่งเช่นพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ เช่นนี้ หากเป็นกรณีที่การกระทำของ จำเลยเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ เป็นการกระทำเจตนา เดียว เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ศาลจะต้องลงโทษบทหนักตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ เมื่อการริบทรัพย์สินก็ไม่สามารถดำเนินการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติ ป่าสงวนแห่งชาติฯ มาตรา 35 ได้ ย่อมทำให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายถึงกล่าวไม่เกิดประสิทธิภาพ เกิดความ ล่าช้า สิ้นเปลืองงบประมาณ ไม่ตรงต้องตามวัตถุประสงค์ของรัฐ ในการสงวนและคุ้มครองป่า จากการถูก บุกรุก แคว้นทาง ตัดไม้ ทำลายป่า

ประเด็นปัญหาที่สองเกี่ยวกับการขอคืนของกลางในกรณีขอรับทรัพย์สินโดยไม่ปรากฏ ข้อเท็จจริงในสำนวนหลัก ซึ่งการริบทรัพย์สินตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ นั้น กฎหมายกำหนดให้พนักงานอัยการร้องขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สิน และเมื่อพนักงานอัยการได้ร้องขอต่อ ศาลแล้ว ให้ดำเนินการปิดประกาศ หรือส่งไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย และเมื่อ ต่อมาศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้นแล้ว บุคคลผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของที่แท้จริงก็ไม่สามารถยื่นคำร้องขอคืนของ กลางภายใน 1 ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 36 ได้อีก ซึ่งการที่ศาล สั่งริบทรัพย์สินของผู้อื่นที่ไม่ได้รู้เห็นเป็นใจด้วยการกระทำความผิด เจ้าของที่แท้จริงย่อมมีสิทธิที่จะร้องขอ คืนของกลางได้ตามบทบัญญัติในมาตรา 35 ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา แต่เมื่อไม่ปรากฏข้อเท็จจริงใน

สำนวนคดีหลัก ต่อมาในระหว่างการพิจารณาของศาลเกี่ยวกับการริบทรัพย์สิน จะตัดสินสิทธิเจ้าของที่แท้จริงในการที่จะยื่นคำร้องขอคืนของกลาง จึงอาจจะเกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าของทรัพย์สินได้ แต่พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้ การที่มีบทบัญญัติของกฎหมายในการริบทรัพย์สินไว้โดยเฉพาะ ก็เพื่อสงวนและคุ้มครองทรัพยากรป่าไม้ และเพื่อให้ศาลชั้นต้นได้พิจารณาพยานหลักฐานและพิพากษาไปในคราวเดียวกัน โดยไม่จำเป็นต้องยื่นคำร้องขอคืนของกลางต่อศาลชั้นต้นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 36 อีก ซึ่งเมื่อมาตรา 35 ไม่ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับระยะเวลาให้พนักงานอัยการดำเนินการแจ้งการปิดประกาศหรือการส่งไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับต่อศาลหลังจากมีการฟ้องคดีแล้ว จึงเกิดปัญหาต่อการบังคับใช้กฎหมาย

ประเด็นปัญหาที่สามเกี่ยวกับการขอคืนของกลางในกรณีริบทรัพย์สินไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ มาตรา 35 กำหนดให้พนักงานอัยการร้องขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สิน และเมื่อพนักงานอัยการได้ร้องขอต่อศาลแล้ว ให้ดำเนินการปิดประกาศหรือส่งไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย เมื่อการดำเนินการตามกฎหมายนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้ไม่มีผู้ใดอ้างตนเป็นเจ้าของมายื่นคำร้องขอคืนของกลางภายในกำหนดระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งในการร้องขอคืนของกลางต้องหามำตรา 36 แห่งกฎหมายอาญามาใช้บังคับ ซึ่งจากการศึกษาเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินและการขอคืนของกลาง หากมีการบทบัญญัติกฎหมายให้ริบทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดไว้โดยเฉพาะแตกต่างจากประมวลกฎหมายอาญา การร้องขอคืนของกลางก็ต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเฉพาะนั้นด้วย แต่เมื่อการประกาศของพนักงานและเจ้าหน้าที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขตามกฎหมายกำหนด ฉะนั้น เจ้าของที่แท้จริงจึงมีสิทธิยื่นคำร้องขอคืนของกลางได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 36 อันเป็นหลักทั่วไปได้ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อกฎหมายกำหนดเงื่อนไขในการริบทรัพย์สินไว้ แต่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถดำเนินการได้ตามเงื่อนไขได้อย่างถูกต้อง ย่อมทำให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายเป็นการสร้างภาระให้แก่ประชาชนที่จะต้องนำสืบให้ศาลเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ เพื่อให้ผู้ร้องมีสิทธิยื่นคำร้องขอคืนของกลางได้ตามกฎหมาย จึงทำให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ

ประเด็นปัญหาที่สี่เกี่ยวกับการขอคืนของกลางในกรณีริบทรัพย์สินโดยชอบด้วยกฎหมาย กรณีการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ เมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลว่าจำเลยกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ รวมอยู่ด้วย พนักงานอัยการจะต้องดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายในการริบทรัพย์สิน ตามมาตรา 35 ด้วย ซึ่งการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ นั้น เป็นการริบทรัพย์สินก่อนมีคำพิพากษาศาลชั้นต้น ซึ่งหากปรากฏว่าศาลชั้นต้นมีคำสั่งริบทรัพย์สินของกลางดังกล่าวแล้ว ต่อมาคำพิพากษาของศาลให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ อันเป็นบทลงโทษที่หนักที่สุด ในเรื่องการดำเนินการขอคืนของกลาง จะต้องนำบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ มาใช้บังคับ แต่เมื่อกฎหมายทั้งสองฉบับ มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการการริบทรัพย์สินและการขอคืนของกลาง

แตกต่างกัน ย่อมทำให้เกิดความขัดแย้งกันของการบังคับใช้กฎหมาย เพราะเมื่อศาลมีคำสั่งรับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติและมีการดำเนินการเกี่ยวกับของกลางดังกล่าวแล้ว หากต่อมาศาลพิพากษาลงโทษตามพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ การร้องขอคืนของกลางให้นำทรัพย์สินประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 36 มาใช้บังคับ เมื่อไม่มีทรัพย์สินของกลางที่จะร้องขอคืน ทำให้เจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถได้รับทรัพย์สินคืนไปได้ ย่อมเป็นการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินของเจ้าของ อันเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ อีกทั้ง เป็นการรับทรัพย์สินของผู้อื่นที่มีรู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด อันเป็นบทบัญญัติที่ให้ลงโทษผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิด อันขัดกับหลักในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 ด้วย กรณีเช่นนี้จึงเป็นปัญหาข้อกฎหมายในการพิจารณาว่าจำต้องนำบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติใดมาใช้บังคับ และในขณะเดียวกันการบังคับใช้กฎหมายจะต้องมีประสิทธิภาพ และเกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายด้วย

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการขอรับทรัพย์สินและขอคืนของกลางตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการขอรับทรัพย์สิน ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มเติมเกี่ยวกับการขอให้รับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เพราะในมาตรา 74 และมาตรา 74 ทวิ มิได้กำหนดเรื่องดังกล่าวไว้ เพื่อแก้ไขเรื่องดังกล่าวและมีให้เป็นการซ้ำซ้อนกันทั้งสองมาตรา จึงบัญญัติเพิ่มเติมในมาตรา 74 ทวิ โดยแก้ไขมาตรา 74 ทวิ ดังนี้

เดิม มาตรา 74 ทวิ บัญญัติว่า “บรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะ หรือเครื่องจักรกลใด ๆ ซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดตามมาตรา 11 มาตรา 48 มาตรา 54 หรือมาตรา 69 ให้ริบเสียทั้งสิ้นไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่”

แก้ไขโดยเพิ่มวรรคสองของมาตรา 74 ทวิ บัญญัติว่า “บรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะ หรือเครื่องจักรกลใด ๆ ซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดตามมาตรา 11 มาตรา 48 มาตรา 54 หรือมาตรา 69 ให้ริบเสียทั้งสิ้นไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่”

การรับทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง และมาตรา 74 ให้พนักงานอัยการร้องขอให้ศาลสั่งรับทรัพย์สิน และเมื่อพนักงานอัยการได้ร้องขอต่อศาลแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปิดประกาศ ณ ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการกำนัน ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดเหตุ ทั้งนี้ ไม่ว่าในคดีดังกล่าวจะปรากฏตัวบุคคลซึ่งอาจเชื่อว่าเป็นเจ้าของหรือไม่ก็ตาม ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานว่ามีบุคคลเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ให้ส่งประกาศดังกล่าวทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังภูมิลำเนาของเจ้าของทรัพย์สินนั้น เพื่อให้บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของมายื่นคำขอเข้ามาในคดีก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้น”

2. ปัญหาเกี่ยวกับการขอคืนของกลางในกรณีขอรับทรัพย์สินโดยไม่ปรากฏข้อเท็จจริงในสำนวนหลัก ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มเติมเกี่ยวกับกำหนดระยะเวลาให้พนักงานอัยการรายงานให้ศาลทราบเกี่ยวกับการปิดประกาศ ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 35 วรรคสอง เพื่อแก้ไขกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงในการพิจารณาคดีหลักเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินตามมาตรา 35 วรรคสอง โดยแก้ไขมาตรา 35 วรรคสอง ดังนี้

เดิม มาตรา 35 วรรคสอง บัญญัติว่า “ให้พนักงานอัยการร้องขอให้ศาลสั่งรับทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง และเมื่อพนักงานอัยการได้รับร้องขอต่อศาลแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปิดประกาศ ณ ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการกำนัน ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดเหตุ ทั้งนี้ ไม่ว่าในคดีดังกล่าวจะปรากฏตัวบุคคลซึ่งอาจเชื่อว่าเป็นเจ้าของหรือไม่ก็ตาม ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานว่ามีบุคคลเป็นเจ้าของทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง ให้ส่งประกาศดังกล่าวทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังภูมิลำเนาของเจ้าของทรัพย์สินนั้น เพื่อให้บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของมาขึ้นคำขอเข้ามาในคดีก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้น”

แก้ไขเป็น มาตรา 35 วรรคสอง บัญญัติว่า “ให้พนักงานอัยการร้องขอให้ศาลสั่งรับทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง และเมื่อพนักงานอัยการได้รับร้องขอต่อศาลแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปิดประกาศ ณ ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการกำนัน ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดเหตุ และให้พนักงานอัยการแถลงการปิดประกาศก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา ทั้งนี้ ไม่ว่าในคดีดังกล่าวจะปรากฏตัวบุคคลซึ่งอาจเชื่อว่าเป็นเจ้าของหรือไม่ก็ตาม ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานว่ามีบุคคลเป็นเจ้าของทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง ให้ส่งประกาศดังกล่าวทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังภูมิลำเนาของเจ้าของทรัพย์สินนั้น เพื่อให้บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของมาขึ้นคำขอเข้ามาในคดีก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้น กรณีที่ไม่สามารถดำเนินการได้ก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ให้ถือว่าศาลมีคำสั่งรับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา”

3. ปัญหาเกี่ยวกับการขอคืนของกลางในกรณีขอรับทรัพย์สินไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแถลงรายละเอียดของทรัพย์สินที่ขอให้ศาลสั่งรับตาม 35 วรรคสอง เพื่อแก้ไขปัญหาการรับทรัพย์สินไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่ระบุทรัพย์สินไม่ครบถ้วนหรือไม่สามารถส่งไปรษณีย์ตอบรับให้แก่ผู้เป็นเจ้าของได้ เป็นต้น โดยแก้ไขมาตรา 35 วรรคสอง ดังนี้

เดิม มาตรา 35 วรรคสอง บัญญัติว่า “ให้พนักงานอัยการร้องขอให้ศาลสั่งรับทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง และเมื่อพนักงานอัยการได้รับร้องขอต่อศาลแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปิดประกาศ ณ ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการกำนัน ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดเหตุ ...”

แก้ไขเป็น มาตรา 35 วรรคสอง บัญญัติว่า “ให้พนักงานอัยการร้องขอให้ศาลสั่งรับทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง พร้อมแถลงรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ขอรับมาพร้อมกับคำฟ้อง และเมื่อพนักงานอัยการ

ได้ร้องขอต่อศาลแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปิดประกาศ ณ ที่ทำการอำเภอ ที่ทำการกำนัน ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดเหตุ ...”

4. ปัญหาเกี่ยวกับการขอคืนของกลางในกรณีขอรับทรัพย์สินโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มเติมเกี่ยวกับการขอคืนของกลางตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และเพื่อมิให้เป็นการซ้ำซ้อนกันทั้งสองมาตรา จึงบัญญัติเพิ่มเติมในมาตรา 74 ทวิ แก้ไขโดยเพิ่มวรรคสามของมาตรา 74 ทวิ เนื่องจากผู้ศึกษาได้ดำเนินการแก้ไขเรื่องการขอรับของกลางไว้ในข้อ 2.1 แล้ว พร้อมทั้งแก้ไขให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 35 วรรคสอง ตามข้อ 2.2 และ 2.3 ด้วย ดังนี้

เดิม มาตรา 74 ทวิ บัญญัติว่า “บรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะ หรือเครื่องจักรกลใด ๆ ซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดตามมาตรา 11 มาตรา 48 มาตรา 54 หรือมาตรา 69 ให้ริบเสียทั้งสิ้นไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่”

แก้ไขโดยเพิ่มวรรคสามของมาตรา 74 ทวิ บัญญัติว่า “บรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะ หรือเครื่องจักรกลใด ๆ ซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดตามมาตรา 11 มาตรา 48 มาตรา 54 หรือมาตรา 69 ให้ริบเสียทั้งสิ้นไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่”

การรับทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง และมาตรา 74 ให้พนักงานอัยการร้องขอให้ศาลสั่งรับทรัพย์สิน พร้อมแถลงรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ขอรับมาพร้อมกับคำฟ้อง และเมื่อพนักงานอัยการได้ร้องขอต่อศาลแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปิดประกาศ ณ ที่ทำการอำเภอ ที่ทำการกำนัน ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดเหตุ และให้พนักงานอัยการแถลงการปิดประกาศก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา ทั้งนี้ ไม่ว่าในคดีดังกล่าวจะปรากฏตัวบุคคลซึ่งอาจเชื่อว่าเป็นเจ้าของหรือไม่ก็ตาม ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานว่ามีบุคคลเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ให้ส่งประกาศดังกล่าวทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังภูมิลำเนาของเจ้าของทรัพย์สินนั้น เพื่อให้บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของมายื่นคำขอเข้ามาในคดีก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้น กรณีที่ไม่สามารถดำเนินการได้ก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ให้ถือว่าศาลมีคำสั่งรับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา

ภายใต้บังคับวรรคสอง กรณีที่ไม่มีผู้ใดอ้างตัวเป็นเจ้าของก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้น หรือมีเจ้าของแต่เจ้าของไม่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเชื่อได้ว่าตนไม่มีโอกาสทราบหรือไม่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำความผิดดังกล่าว อีกทั้งตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้วที่จะป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเช่นนั้นเกิดขึ้น หรือไม่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเชื่อได้ว่าตนไม่มีโอกาสทราบ หรือไม่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการนำทรัพย์สินดังกล่าวไปใช้ในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ศาลสั่งรับทรัพย์สินดังกล่าวได้เมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันแรกของวันที่ปิดประกาศ ในกรณีที่ปรากฏ

หลักฐานว่ามีบุคคลเป็นเจ้าของทรัพย์สินให้นับแต่วันที่เจ้าของทรัพย์สินได้รับหรือถือว่าได้รับไปรษณีย์ ลงทะเบียนตอบรับดังกล่าวตามวรรคสอง และในกรณีนี้มีให้นำมาตรา 36 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ”

เอกสารอ้างอิง

สมศักดิ์ เอี่ยมพลับใหญ่. **คดีของกลาง**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2563.

สุเนติ คงเทพ และนันท์ชัย รักษ์จินดา. **คำอธิบายกฎหมายป่าไม้ พ.ศ. 2484**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บัณฑิตอักษร, 2558.

สุณีย์ มัลลิกะมาลย์. **การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2542.

อุดมศักดิ์ สิทธิพงษ์. **กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2554.